

Bruxelles, den 18.12.2018
COM(2018) 857 final

RAPPORT FRA KOMMISSIONEN TIL EUROPA-PARLAMENTET OG RÅDET

**om gennemførelsen af Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2010/64/EU af 20.
oktober 2010 om retten til tolke- og oversætterbistand i straffesager**

1. Indledning

1.1. Baggrund

Direktiv 2010/64/EU om retten til tolke- og oversætterbistand i straffesager¹ (herefter "direktivet") er det første instrument, der er vedtaget i henhold til artikel 82, stk. 2, i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde² (TEUF). Artikel 82, stk. 2, giver hjemmel til ved udstedelse af direktiver at vedtage minimumsregler om "enkeltpersoners rettigheder inden for strafferetsplejen".

Ved at indføre fælles minimumsstandards for proceduremæssige rettigheder i straffesager bidrager direktivet til at opfylde det overordnede mål om at øge den gensidige tillid ved at forbedre anvendelsen af princippet om gensidig anerkendelse, der er hjørnesten i EU's område med frihed, sikkerhed og retfærdighed. Det bidrager til at styrke den gensidige tillid ved at sikre en mere konsekvent gennemførelse af visse aspekter af retten til en retfærdig rettergang, der er fastsat i artikel 47 i EU's charter om grundlæggende rettigheder³ og artikel 6 i den europæiske menneskerettighedskonvention.

Direktivet er den første foranstaltning i køreplanen med henblik på at styrke mistænkte eller tiltalte proceduremæssige rettigheder i straffesager, der blev vedtaget i 2009 (foranstaltning A)⁴. Efter vedtagelsen af direktivet er der gennemført yderligere arbejde om proceduremæssige rettigheder på EU-plan. Til dato har EU vedtaget fem yderligere direktiver om:

1. retten til information om rettigheder og afgifter og adgang til sagsakterne⁵;
2. ret til adgang til advokatbistand og kommunikation med tredjemand under frihedsberøvelse⁶
3. styrkelse af visse aspekter af uskyldsformodning og af retten til at være til stede under retssagen⁷
4. retssikkerhedsgarantier for børn⁸, samt
5. retshjælp⁹.

¹ EUT L 280 af 26.10.2010, s. 1.

² EUT C 326 af 26.10.2012, s. 47.

³ EUT C 326 af 26.10.2012, s. 392.

⁴ Rådets resolution af 30. november 2009 om en køreplan med henblik på at styrke mistænkte eller tiltalte proceduremæssige rettigheder i straffesager (EUT C 295 af 4.12.2009, s. 1).

⁵ Direktiv 2012/13/EU om ret til information under straffesager (EUT L 142 af 1.6.2012, s. 1).

⁶ Direktiv 2013/48/EU om ret til adgang til advokatbistand i straffesager og i sager angående europæiske arrestordre og om ret til at få en tredjemand underrettet ved frihedsberøvelse og til at kommunikere med tredjemand og med konsulære myndigheder under frihedsberøvelsen (EUT L 294 af 6.11.2013, s. 1).

⁷ Direktiv (EU) 2016/343 om styrkelse af visse aspekter af uskyldsformodningen og retten til at være til stede under retssagen i straffesager (EUT L 65 af 11.3.2016, s. 1).

⁸ Direktiv (EU) 2016/800 om retssikkerhedsgarantier for børn, der er mistænkte eller tiltalte i straffesager (EUT L 132 af 21.5.2016, s. 1).

⁹ Direktiv (EU) 2016/1919 om retshjælp til mistænkte og tiltalte i straffesager og til eftersøgte i sager angående europæiske arrestordre (EUT L 297 af 4.11.2016, s. 1).

1.2. Formål og de vigtigste elementer i direktivet

Direktivet åbner op for den praktiske anvendelse af retten til en retfærdig rettergang, der også omfatter mistænkte og tiltalte ret til tolkning og oversættelse i straffesager¹⁰.

Direktivet hjemler en generel ret til tolke- og oversætterbistand i straffesager fra det tidspunkt, den pågældende af de kompetente myndigheder i en medlemsstat underrettes om, at den pågældende er mistænkt eller tiltalt for at have begået en strafbar handling, indtil der falder endelig dom.

Artikel 2 fastlægger retten til tolkning i straffesager, forpligter medlemsstaterne til straks at stille en tolk til rådighed, ikke kun i forbindelse med straffesager og sager angående europæiske arrestordrer, men også i forbindelse med kommunikation mellem den mistænkte eller tiltalte og dennes advokat.

Artikel 3 fastsætter retten til oversættelse i straffesager og sager angående europæiske arrestordrer, der kræver, at medlemsstaterne inden for en rimelig tid stiller en skriftlig oversættelse af dokumenter, der er nødvendige for udøvelsen af retten til forsvar, til rådighed.

1.3. Rapportens omfang

Rapporten evaluerer anvendelsen af direktivet i overensstemmelse med direktivets artikel 10, i henhold til hvilken Kommissionen forelægger en rapport for Europa-Parlamentet og Rådet med en vurdering af, i hvilket omfang medlemsstaterne har truffet de nødvendige foranstaltninger til at efterkomme direktivet.

Beskrivelsen og analysen i denne rapport er primært baseret på de oplysninger, som medlemsstaterne har givet Kommissionen gennem meddelelse om nationale foranstaltninger til gennemførelse af direktivet. Rapporten er også baseret på offentligt tilgængelige undersøgelser foretaget af Den Europæiske Unions Agentur for Grundlæggende Rettigheder¹¹ eller af eksterne interessenter, der vurderer gennemførelsen af direktiver om proceduremæssige rettigheder under aktionstilskuddene i programmet for retlige anliggender¹².

¹⁰ Domstolen har hidtil fortolket direktiv 2010/64/EU ved tre lejligheder. Se Domstolens dom af 15. oktober 2015, Covaci, C-216/14 Domstolens dom af 9. juni 2016, Balogh, C-25/15 Domstolens dom af 12. oktober 2017, Sleutjes, C-278/16.

¹¹ Undersøgelse foretaget af Den Europæiske Unions Agentur for Grundlæggende Rettigheder (FRA), *Rights of suspected and accused persons across the EU: translation, interpretation and information*, november 2016. Findes på <http://fra.europa.eu/en/publication/2016/rights-suspected-and-accused-persons-across-eu-translation-interpretation-and>

¹² Se undersøgelse foretaget af Rådet for Advokatsamfund i Den Europæiske Union (ECCB), TRAINAC (vurdering, bedste praksis og henstillinger om retten til tolkning og oversættelse, retten til information og retten til adgang til advokatbistand i straffesager), offentliggjort i 2016. Findes på <http://europeanlawyersfoundation.eu/wp-content/uploads/2015/04/TRAINAC-study.pdf>. Se også "Inside Police Custody" (i politiets varetægt) og "Inside Police Custody 2" (i politiets varetægt 2) foretaget af Irish Council for Civil Liberties i 2014 og 2018. Findes på: https://intersentia.be/nl/pdf/viewer/download/id/9781780681863_0/.

Rapporten fokuserer på de foranstaltninger, som medlemsstaterne hidtil har truffet til gennemførelse af direktivet. Den vurderer, hvorvidt medlemsstaterne har gennemført direktivet inden for den fastsatte tidsramme, og om nationale lovgivninger når målene og opfylder kravene i direktivet.

2. Generel vurdering

I henhold til artikel 9 skulle medlemsstaterne gennemføre direktivet i national ret senest den 27. oktober 2013. Ved udløbet af fristen for gennemførelsen havde 16 medlemsstater ikke meddelt de nødvendige foranstaltninger til Kommissionen: Belgien, Bulgarien, Irland, Grækenland, Spanien, Italien, Cypern, Litauen, Luxembourg, Ungarn, Malta, Østrig, Rumænien, Slovenien, Slovakiet og Finland. Som følge heraf besluttede Kommissionen den 29. november 2013 at indlede traktatbrudssager i henhold til artikel 258 TEUF mod disse 16 medlemsstater for manglende eller delvis meddelelse af gennemførelsesforanstaltninger.

Kommissionens vigtigste mål har været at sikre, at alle medlemsstater gennemfører direktivets krav i deres nationale lovgivning for at sikre, at de rettigheder, det indeholder, er beskyttet i hele Den Europæiske Union. Gennemførelsen af direktivet er en forudsætning for at kunne foretage en korrekt vurdering af, i hvilket omfang medlemsstaterne har truffet de nødvendige foranstaltninger for at efterkomme direktivet. Kommissionen begyndte at vurdere overensstemmelsen af nationale foranstaltninger med direktivet, så snart de blev indberettet af medlemsstaterne. Forsinkelser i gennemførelsen¹³ har udsat den samlede vurderingsproces. Nogle traktatbrudssager vedrørende manglende eller delvis meddelelse af gennemførelsesforanstaltninger kunne henlægges i 2018, efter at de pågældende medlemsstater vedtog lovændringer¹⁴. Under disse omstændigheder og henset til den komplekse karakter af vurderingen af samtlige de foranstaltninger, der er blevet meddelt af de 27 medlemsstater, der er bundet af direktivet, særligt med hensyn til deres forskellige nationale retssystemer, har Kommissionen ikke været i stand til at forelægge denne rapport på et tidligere tidspunkt.

Selv om direktivets virkninger begrænses til fastsættelse af minimumsregler og derfor giver mulighed for forskelle mellem nationale strafferetlige procedureregler, indfører det klare forpligtelser for medlemsstaterne.

Evalueringen har rejst visse spørgsmål om overensstemmelse i flere medlemsstater, især i kommunikationen mellem den mistænkte eller tiltalte og dennes advokat, oversættelsen af væsentlige dokumenter og omkostningerne til tolkning og oversættelse. Hvis sådanne forskelle ikke afhjælpes, kan de påvirke effektiviteten af rettighederne i henhold til dette direktiv negativt. For at sikre overensstemmelse med direktivet i hele Den Europæiske Union vil Kommissionen træffe alle fornødne foranstaltninger, herunder om nødvendigt indlede

¹³ Eksempelvis gennemførte Luxembourg først direktivet i marts 2017, og Litauen gav i maj 2017 meddelelse om nye foranstaltninger til sikring af direktivets fuldstændige gennemførelse.

¹⁴ Sagerne vedrørende Luxembourg og Litauen blev afsluttet i januar 2018.

traktatbrudssager i medfør af artikel 258 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde.

I overensstemmelse med artikel 1 og 2 i protokol (nr. 22) deltager Danmark ikke i vedtagelsen af direktivet, som ikke er bindende for og ikke finder anvendelse i Danmark. Danmark er således ikke medtaget i den følgende vurdering.

I overensstemmelse med artikel 3 i protokol (nr. 21) om Det Forenede Kongeriges og Irlands stilling for så vidt angår området med frihed, sikkerhed og retfærdighed har Det Forenede Kongerige og Irland meddelt, at de ønsker at deltage i vedtagelsen og anvendelsen af dette direktiv.

3. Særlige punkter til vurdering

3.1. Genstand og anvendelsesområde (artikel 1)

I direktivets artikel 1 fastsættes genstanden og anvendelsesområdet for direktivet som sikring af retten til tolke- og oversætterbistand i straffesager for mistænkte eller tiltalte, der ikke taler eller forstår det sprog, der anvendes i retssagen. Hovedformålet med dette direktiv er at gøre det muligt at anvende disse rettigheder i praksis med henblik på at sikre retten til retfærdig rettergang. Retten til tolke- og oversætterbistand finder ligeledes anvendelse på sager angående europæiske arrestordre.

3.1.1. Anvendelsesområde – artikel 1, stk. 2

I henhold til direktivets artikel 1, stk. 2, finder retten til tolke- og oversætterbistand i straffesager og i sager til fuldbyrdelse af en europæisk arrestordre anvendelse på en person fra det tidspunkt, den pågældende af de kompetente myndigheder underrettes om, at den pågældende er mistænkt eller tiltalt for at have begået en strafbar handling, indtil der falder endelig dom, hvilket betyder den endelige og uigenkaldelige afgørelse.

I de fleste medlemsstater sikres tidspunktet og varigheden af anvendelsen af retten til tolke- og oversætterbistand ved en generel bestemmelse, der angiver det tidspunkt, hvor retten finder anvendelse (f.eks. "på ethvert tidspunkt i løbet af straffesagen", "under hele straffesagen", "i straffesager", "under gennemførelsen af processuelle foranstaltninger"). Tidspunktet for og midlerne til at underrette personer om, at de er mistænkte eller tiltalte for at have begået en strafbar handling, er imidlertid i de fleste medlemsstater ikke udtrykkeligt nævnt i gennemførelsesforanstaltningerne, men dette vil kunne udledes af en detaljeret analyse af de forskellige trin i straffesager i de respektive retssystemer.

3.1.2. Mindre lovovertrædelser – artikel 1, stk. 3

Direktivets artikel 1, stk. 3, sikrer, at hvis national lovgivning fastsætter, at andre myndigheder end en domstol med kompetence til afgørelse af straffesager kan pålægge sanktioner for mindre lovovertrædelser, og pålæggelsen af sanktioner kan appelleres til en sådan domstol, finder retten til tolke- og oversætterbistand anvendelse på appelsagerne.

Denne bestemmelse er relevant for de fleste medlemsstater (16 medlemsstater), hvor administrative myndigheder, politi eller domstole, der har kompetence i ikke-strafferetlige anliggender, er ansvarlige for behandling af mindre lovovertrædelser. For de øvrige medlemsstater finder denne bestemmelse ikke anvendelse, da pålæggelse af sanktioner for mindre lovovertrædelser altid sker ved domstole, der har kompetence i straffesager.

3.1.3. Artikel 1, stk. 4

I henhold til artikel 1, stk. 4, berører direktivet ikke national lovgivning vedrørende tilstedeværelsen af en advokat under alle stadier af straffesagen og ej heller national lovgivning vedrørende den mistænkte eller tiltalte ret til aktindsigt i straffesager.

Kun otte medlemsstater har eksplicit gennemført denne artikel, hvorimod overholdelsen i de øvrige medlemsstater kan fastslås ved analyse af den nationale lovgivning, der allerede er indført.

3.2. Ret til tolkning (artikel 2)

Direktivets artikel 2 hjemler retten til tolkning i straffesager. Den kræver, at medlemsstaterne straks tilbyder tolkning under straffesagen og europæiske arrestordrer, herunder under kommunikation mellem den mistænkte eller tiltalte og dennes advokat. Medlemsstaterne skal også indføre en mekanisme til at klarlægge, om den mistænkte eller tiltalte forstår det sprog, der benyttes i retssagen. Også muligheden for at rejse indsigelse mod både afslaget på at udnævne en tolk og tolkningens kvalitet bør fastlægges entydigt. Medlemsstaterne bør også sikre, at tolkningen er af tilstrækkelig god kvalitet til at sikre en retfærdig rettergang.

3.2.1. Tolkebistand i kontakten med efterforsknings- og retsmyndigheder – artikel 2, stk. 1

I artikel 2, stk. 1, forpligtes medlemsstaterne til at sikre, at mistænkte eller tiltalte, som ikke taler eller forstår det sprog, der anvendes i straffesagen, straks tilbydes tolkning i kontakten med straffesagens efterforsknings- og retsmyndigheder, herunder under politiafhøringer, samtlige retsmøder og andre nødvendige mellemliggende høringer.

De fleste medlemsstater sikrer tolkebistand på alle stadier af straffesager, der både omfatter forundersøgelsesfasen og selve retssagen, via en generel bestemmelse i deres nationale lovgivning. Nogle medlemsstater har indført særskilte bestemmelser for hver fase. Imidlertid er kravet om, at tolkning skal tilbydes mistænkte og tiltalte "straks", kun udtrykkeligt fastsat i 11 medlemsstater, hvilket har betydning for overholdelsen af direktivet.

3.2.2. Tolkebistand med henblik på kommunikationen med advokat – artikel 2, stk. 2

Artikel 2, stk. 2, giver ret til tolkebistand ved kommunikation mellem mistænkte eller tiltalte og dennes advokat i direkte forbindelse med afhøringer eller andre høringer under sagen eller i forbindelse med indgivelse af en klage eller andre proceduremæssige anmodninger.

De fleste medlemsstater har udtrykkeligt indført en bestemmelse i national ret om retten til tolkebistand til at kommunikere med en advokat. I nogle medlemsstater omtales denne ret imidlertid kun i forbindelse med retsanvendelsen, i kommentarer til nationale retsakter eller i retspraksis og bestemmelser, der sikrer den generelle ret til tolkebistand, hvilket har betydning for overholdelsen af direktivet. I andre medlemsstater er denne ret i strid med direktivet gjort betinget af en specifik anmodning fra den mistænkte eller tiltalte eller fra dennes advokat. I én medlemsstat udpeger strafferetlige myndigheder først en advokat som tolk, såfremt denne kender det sprog, den mistænkte eller tiltalte taler, og stiller kun subsidiært en kvalificeret tolk til rådighed.

De fleste medlemsstater har angivet, hvilke proceduremæssige retsakter der er omfattet af retten til tolkebistand ved kommunikation med advokater.

3.2.3. Bistand til personer med nedsat hørelse eller talebesvær – artikel 2, stk. 3

Artikel 2, stk. 3, beskriver retten til tolkebistand, herunder passende bistand til personer med nedsat hørelse eller talebesvær.

De fleste medlemsstater har begrænset personkredsen omfattet af denne bestemmelse til kun "døve eller stumme", "døve eller hørehæmmede" eller "døvblinde". En sådan terminologi forekommer at være for snæver til at kunne omfatte alle personer med nedsat hørelse eller talebesvær.

For så vidt angår "passende bistand" til denne personkategori, henviser 10 medlemsstater udtrykkeligt til en tegnsprogstolk, mens syv medlemsstater blot taler om tolkeydelser generelt. I ti medlemsstater foretrækkes skriftlig kommunikation til at dække passende bistand. I nogle få medlemsstater kan passende bistand kan ydes af personer, der kender til den mistænkte eller tiltalte.

3.2.4. Klarlæggelse af behovet for bistand – artikel 2, stk. 4

Artikel 2, stk. 4, bestemmer, at medlemsstaterne skal fastlægge procedurer eller mekanismer til at klarlægge, om den mistænkte eller tiltalte forstår og taler det sprog, der benyttes i retssagen, eller om vedkommende har behov for tolkebistand.

De fleste medlemsstater fastsætter pligten til at klarlægge behovet for tolkning på alle stadier af retssagen, men uden at fastlægge en særlig mekanisme til dette formål. Kun to medlemsstater har fastlagt en særlig mekanisme.

3.2.5. Ret til indsigelse og klage – artikel 2, stk. 5

I henhold til artikel 2, stk. 5, sikrer medlemsstaterne, at den mistænkte eller tiltalte har ret til at gøre indsigelse mod en afgørelse om afslag på tolkebistand, og har mulighed for at klage over, at kvaliteten af tolkningen ikke er tilstrækkelig til at sikre en retfærdig rettergang.

Med hensyn til retten til at gøre indsigelse mod en afgørelse om afslag på tolkebistand har kun 10 medlemsstater indført procedurer i deres lovgivning for en sådan indsigelsesprocedure. De øvrige medlemsstater har henholdt sig til eksisterende generelle

procedurer for appel af afgørelser truffet af undersøgelsesmyndigheder og domstole og for indgivelse af klager eller indsigelser under straffesagen.

Vedrørende muligheden for at klage over kvaliteten af tolkningen henviste 15 medlemsstater til en sådan klageprocedure. I de øvrige medlemsstater blev der gjort brug af generelle procedurer for indgivelse af klager og indsigelser eller appeller på grund af overtrædelse af proceduremæssige rettigheder til forsvar. Muligheden for at udskifte en tolk på grund af utilstrækkelig kvalitet af tolkeydelser findes i de fleste medlemsstater.

3.2.6. Kommunikationsteknologi – artikel 2, stk. 6

Ifølge artikel 2, stk. 6, kan medlemsstaterne i givet fald anvende kommunikationsteknologi såsom videokonference, telefon eller internet, medmindre tolkens fysiske tilstedeværelse er nødvendig for at sikre en retfærdig rettergang.

Halvdelen af medlemsstaterne har valgt at indføre denne mulighed. Af disse har 12 medlemsstater henvist til begrænsningen i henhold til direktivets artikel 2, stk. 6. To medlemsstater nævner, at brugen af kommunikationsteknologi ikke bør stå i vejen for den mistænkte eller tiltalte persons ret til forsvar.

3.2.7. Tolkebistand i sager angående europæiske arrestordrer – artikel 2, stk. 7

Ifølge artikel 2, stk. 7, skal medlemsstaterne sikre, at der ydes tolkebistand også i sager vedrørende fuldbyrdelse af en europæisk arrestordre. Næsten alle medlemsstater, med undtagelse af en enkelt, har gennemført denne bestemmelse.

3.2.8. Tolkningens kvalitet – artikel 2, stk. 8

Ifølge artikel 2, stk. 8, skal tolkebistanden være af en tilstrækkelig god kvalitet til at sikre en retfærdig rettergang, navnlig ved at sikre, at den mistænkte eller tiltalte har kendskab til sagen mod den pågældende og er i stand til at udøve retten til et forsvar. Næsten alle medlemsstater har gennemført denne bestemmelse, selv om flertallet af medlemsstaterne ikke udtrykkeligt henviser til tolkningens kvalitet. Blandt disse medlemsstater kræver 16, at tolke, der deltager i retssagen, er registrerede eller autoriserede oversættere, eller er optaget på lister, som stilles til rådighed for de strafferetlige myndigheder, på grundlag af deres overholdelse af et sæt kvalitetskriterier.

3.3. Ret til oversættelse af væsentlige dokumenter (artikel 3)

Direktivets artikel 3 forankrer retten til oversættelse i straffesager og sager angående europæiske arrestordrer, og kræver, at medlemsstaterne inden for en rimelig tid tilbyder skriftlig oversættelse af dokumenter, der er væsentlige for udøvelsen af retten til forsvar. Denne ret omfatter muligheden for at gøre indsigelse mod en afgørelse om afslag på oversættelsesbistand og oversættelseskvaliteten. Som undtagelse kan der gives en mundtlig oversættelse og et afkald på retten til oversættelsesbistand på strenge betingelser. Medlemsstaterne skal ligeledes sikre kvaliteten af oversættelsestjenesterne.

3.3.1. Oversættelse af væsentlige dokumenter – artikel 3, stk. 1

I artikel 3, stk. 1, bestemmes det, at en mistænkt eller tiltalt, som ikke forstår det sprog, der anvendes i straffesagen, inden for en rimelig tid får en skriftlig oversættelse af alle dokumenter, der er væsentlige for at sikre, at vedkommende er i stand til at udøve retten til et forsvar, og for at garantere en retfærdig rettergang¹⁵.

De fleste medlemsstater, med undtagelse af en enkelt medlemsstat, tilvejebringer skriftlig oversættelse af væsentlige dokumenter. De fleste medlemsstater kræver enten eksplicit, at oversættelser tilvejebringes "inden for en rimelig tid" eller anvender tilsvarende formuleringer, såsom "straks", "snarest muligt" eller "så hurtigt som muligt". I otte medlemsstater indeholder den nationale lovgivning ikke nogen bestemmelser om, at oversættelse af væsentlige dokumenter vil blive tilvejebragt inden for en rimelig tid, hvilket har betydning for overholdelsen af direktivet.

3.3.2. Definition af væsentlige dokumenter – artikel 3, stk. 2

Ifølge artikel 3, stk. 2, omfatter væsentlige dokumenter enhver afgørelse om frihedsberøvelse, ethvert anklageskrift og enhver dom.

De fleste medlemsstater har anført de dokumenter, der skal anses for at være væsentlige i medfør af denne bestemmelse, men uden nødvendigvis at anvende udtrykket "væsentlige dokumenter". Listen over dokumenter, der skal oversættes, er i de fleste tilfælde vejledende og giver mulighed for oversættelse af yderligere dokumenter udover dem, for hvilke oversættelse er obligatorisk.

I nogle få medlemsstater sikres overholdelsen af direktivet ikke, idet listen over dokumenter, som skal oversættes, ikke henviser til alle de dokumenter, der er angivet i direktivet (f.eks. skal kun dele af tiltalen oversættes, eller alle dokumenter om foranstaltninger til frihedsberøvelse oversættes ikke).

3.3.3. Afgørelse om et dokumentes væsentlige karakter – artikel 3, stk. 3

Artikel 3, stk. 3, fastsætter, at de kompetente myndigheder i alle konkrete tilfælde beslutter, om noget andet dokument er væsentligt. Den mistænkte eller tiltalte eller dennes advokat kan indgive en begrundet anmodning herom.

De fleste medlemsstater tillader, at der anmodes om oversættelse af yderligere dokumenter, der er væsentlige for den mistænkte eller tiltalte. Seks medlemsstater tillader imidlertid ikke den mistænkte eller tiltalte eller dennes advokat at indgive en begrundet anmodning om oversættelse af yderligere dokumenter. Omkring halvdelen af medlemsstaterne henviser til nogle generelle kriterier for fastlæggelse af dokumenters væsentlige karakter (f.eks. hvis de er

¹⁵ I sag C-278/16, Sleutjes har Domstolen fastslået, at "en kendelse, der er fastsat i national ret med henblik på at pålægge sanktioner for mindre lovovertrædelser og afsagt af en ret under den ensidige forenklede procedure, udgør et "væsentligt dokument" som omhandlet i denne artikels stk. 2 (punkt 34), da "den både er et anklageskrift og en dom som omhandlet i artikel 3, stk. 2, i direktiv 2010/64" (punkt 31).

nødvendige for udøvelsen af retten til forsvar, eller hvis dette er i retfærdighedens interesse generelt).

3.3.4. Intet krav om at oversætte irrelevante passager af væsentlige dokumenter – artikel 3, stk. 4

Ifølge artikel 3, stk. 4, stilles der ikke krav om, at passager i væsentlige dokumenter, som ikke er relevante for, at den mistænkte eller tiltalte kan få kendskab til sagen mod vedkommende, bliver oversat.

De fleste medlemsstater har gjort brug af denne fakultative bestemmelse. I national lovgivning varierer begrundelsen for ikke at oversætte passager fra ikke at være relevante for, at den mistænkte eller tiltalte kan få kendskab til sagen mod vedkommende, til at de ikke er relevante for udøvelsen af retten til forsvar.

Nogle få medlemsstater går ud over denne minimumsstandard ved at fastsætte, at væsentlige dokumenter altid skal oversættes i deres helhed og ikke blot de relevante passager.

3.3.5. Ret til indsigelse og klage – artikel 3, stk. 5

I henhold til artikel 3, stk. 5, sikrer medlemsstaterne, at den mistænkte eller tiltalte har ret til at gøre indsigelse mod en afgørelse om ikke at oversætte dokumenter eller passager heraf og har mulighed for at klage over, at oversættelsens kvalitet ikke er tilstrækkelig god til at sikre en retfærdig rettergang.

Med hensyn til retten til at gøre indsigelse mod en afgørelse om, at der ikke er behov for oversættelse af dokumenter, har kun otte medlemsstater (for så vidt angår artikel 2, stk. 5) indført specifikke procedurer i deres lovgivning, der skal behandle denne indsigelsesprocedure. De øvrige medlemsstater har henholdt sig til eksisterende generelle procedurer for appel af afgørelser truffet af undersøgelsesmyndigheder og domstole og for indgivelse af klager eller indsigelser under straffesagen.

Med hensyn til muligheden for at klage over oversættelseskvaliteten henviste under halvdelen af medlemsstaterne udtrykkeligt til en specifik klageprocedure. De øvrige medlemsstater henviser til generelle procedurer for indgivelse af klager og indsigelser eller endog appel baseret på overtrædelse af den proceduremæssige ret til forsvar.

Selv om direktivet ikke indeholdt bestemmelser herom, er seks medlemsstater gået videre og tillader, at oversættere udskiftes på grund af utilstrækkelig oversættelseskvalitet.

3.3.6. Oversættelse af den europæiske arrestordre – artikel 3, stk. 6

I artikel 3, stk. 6, kræves det, at der tilvejebringes en oversættelse af den europæiske arrestordre i forbindelse med sagen.

Næsten alle medlemsstater, med undtagelse af fire, har gennemført denne bestemmelse. Blandt disse medlemsstater hjemler de fleste en udtrykkelig ret til oversættelse af den europæiske arrestordre.

3.3.7. Mundtlig oversættelse eller mundtligt sammendrag af væsentlige dokumenter – artikel 3, stk. 7

I henhold til artikel 3, stk. 7, kan der gives en mundtlig oversættelse eller et mundtligt sammendrag af væsentlige dokumenter i stedet for en skriftlig oversættelse, forudsat at en sådan mundtlig oversættelse eller et sådant mundtligt sammendrag ikke vanskeliggør en retfærdig rettergang.

Næsten alle medlemsstater har valgt at medtage denne undtagelse i deres nationale lovgivning. Kun to medlemsstater, hvor oversættelse af væsentlige dokumenter altid er sikret, har ikke gennemført denne undtagelse.

Blandt de medlemsstater, som har gennemført denne mulighed, er der seks, der anfører, at der gives en mundtlig oversættelse eller et mundtligt sammendrag, forudsat at dette ikke vanskeliggør en retfærdig rettergang. Andre medlemsstater nævner ikke, at mundtlige oversættelser er en undtagelse fra skriftlige oversættelser, og det fremgår undertiden ikke klart i praksis, om dette er tilfældet, da mundtlige oversættelser synes at være reglen.

3.3.8. Afkald på retten til oversættelse – artikel 3, stk. 8

I henhold til artikel 3, stk. 8, forudsætter ethvert afkald på retten til oversættelse af dokumenter, at den mistænkte eller tiltalte forudgående har modtaget juridisk rådgivning eller på anden måde har opnået fuldt kendskab til konsekvenserne af at give afkald på denne ret, samt at den pågældende utvetydigt og frivilligt har givet afkald på den.

De fleste medlemsstater har gennemført denne mulighed. Af disse har alle medtaget et krav om, at den mistænkte eller tiltalte skal have opnået fuldt kendskab til konsekvenserne af at give afkald, enten ved at anvende en tilsvarende terminologi eller ved at overdrage informationspligten til de strafferetlige myndigheder. Men kun et fåtal af medlemsstaterne har udtrykkeligt anført, at afkaldet skal være givet utvetydigt og frivilligt.

Ti medlemsstater går ud over det minimum, som denne bestemmelse fastsætter, og giver ikke mulighed for at give afkald på retten til oversættelse af vigtige dokumenter i straffesager.

3.3.9. Oversættelseskvalitet – artikel 3, stk. 9

I artikel 3, stk. 9, hedder det, at oversættelser skal være af en tilstrækkelig god kvalitet til at sikre en retfærdig rettergang, navnlig ved at sikre, at den mistænkte eller tiltalte har kendskab til sagen mod den pågældende og er i stand til at udøve retten til et forsvar.

Selv om de ikke udtrykkeligt henviser til oversættelseskvaliteten, sikrer de fleste medlemsstater en tilstrækkelig god oversættelseskvalitet ved enten at kræve, at oversættere, der deltager i sagen, er registrerede eller autoriserede oversættere eller er optaget på relevante lister, som stilles til rådighed for de strafferetlige myndigheder, på grundlag af deres overholdelse af et sæt kvalitetskriterier. Kun to medlemsstater har ikke gennemført denne bestemmelse.

3.4. Udgifter til tolkning og oversættelse (artikel 4)

I henhold til artikel 4 afholder medlemsstaterne udgifterne til tolkning og oversættelse i straffesager, uanset udfaldet af sagen.

Næsten alle medlemsstater, på nær tre, har gennemført denne pligt korrekt. I de fleste medlemsstater udledes kravet om afholdelse af udgifterne til tolkning og oversættelse "uanset udfaldet af sagen" implicit af andre nationale bestemmelser, således at det sikres, at retten til tolke- og oversætterbistand finder anvendelse både i forundersøgelsesfasen og under selve retssagen, samt at de dermed forbundne udgifter ikke afholdes af den mistænkte eller tiltalte. I nogle medlemsstater afholdes udgifterne til tolkning og oversættelse i straffesager af det offentlige. I andre medlemsstater afholdes udgifterne af særlige myndigheder (f.eks. forundersøgelsesmyndigheder i forundersøgelsesfasen og domstole i domstolsfasen).

3.5. Tolkningens og oversættelsens kvalitet (artikel 5)

Ifølge artikel 5 skal medlemsstaterne træffe foranstaltninger for at sikre tolkningens og oversættelsens kvalitet. Endvidere skal medlemsstaterne bestræbe sig på at oprette registre over tolke og oversættere og stille dem til rådighed for advokater og relevante myndigheder.

3.5.1. Konkrete foranstaltninger for at sikre kvalitet – artikel 5, stk. 1

I henhold til artikel 5, stk. 1, skal medlemsstaterne træffe konkrete foranstaltninger for at sikre, at den tolkning og oversættelse, der ydes, opfylder kvalitetskravene i direktivets artikel 2, stk. 8, og artikel 3, stk. 9.

Som allerede nævnt ovenfor har størstedelen af medlemsstaterne indført foranstaltninger med henblik på at sikre tolkningens og oversættelsens kvalitet, især gennem bestemmelser, der regulerer tolke- og oversættererhvervet ved hjælp af specifikke kvalifikationskrav.

Nogle medlemsstater har truffet specifikke foranstaltninger, der er mere vidtgående end direktivets bestemmelser, for at sikre tilstrækkelig tolke- og oversættelseskvalitet ved at regulere tolke- og oversættererhvervet eller ved henvisning til adfærdsprincipper eller etiske krav til tolke og oversættere.

3.5.2. Oversætter- og tolkeregistre – artikel 5, stk. 2

Medlemsstaterne bestræber sig i henhold til artikel 5, stk. 2, på at oprette et eller flere registre over uafhængige tolke og oversættere med passende kvalifikationer.

Selv om denne artikel ikke pålægger medlemsstaterne at oprette et register, har de fleste medlemsstater et eller flere registre for tolke og oversættere, og kun et fåtal har endnu ikke taget skridt i denne retning. I seks medlemsstater kan der i ekstraordinære situationer, primært i forbindelse med manglende adgang til en tolk/oversætter, manglen på en tolk/oversætter til et bestemt sprog eller uforholdsmæssige omkostninger, indkaldes tolke/oversættere, som ikke er optaget i de officielle registre eller lister, til at deltage i sagen.

3.5.3. Tavshedspligt – artikel 5, stk. 3

I henhold til artikel 5, stk. 3, sikrer medlemsstaterne, at tolke og oversættere overholder deres tavshedspligt under udøvelsen af deres rolle.

De fleste medlemsstater har fastsat en specifik tavshedspligt for tolke og oversættere, der finder anvendelse i straffesager, mens nogle få medlemsstater har et mere generelt krav om tavshedspligt. To medlemsstater har ikke gennemført denne pligt, da de ikke har pålagt tolke og oversættere tavshedspligt, hvilket er i strid med direktivet.

3.6. Uddannelse (artikel 6)

I artikel 6 fastsættes det, at medlemsstaterne pålægger dem, der er ansvarlige for uddannelse af dommere, anklagere og andet personale i retsvæsenet, der er involveret i straffesager, at vise særlig opmærksomhed vedrørende de særlige forhold ved at kommunikere ved hjælp af en tolk, således at der sikres en effektiv kommunikation.

Generelt har de fleste medlemsstater ikke eksplicit gennemført denne bestemmelse. Men deres nationale systemer omfatter generelt "blød lovgivning", der sikrer uddannelsesprogrammer for ansatte inden for retsvæsenet. I flere medlemsstater omfatter uddannelsen af dommere, anklagere og andet personale i retsvæsenet specifikke elementer vedrørende de særlige forhold ved at kommunikere ved hjælp af en tolk.

3.7. Protokollering (artikel 7)

Direktivets artikel 7 indfører en pligt for medlemsstaterne til protokollering, når der er en tolk til stede under afhøring eller høring, når der er blevet stillet en mundtlig oversættelse eller et mundtligt sammendrag af væsentlige dokumenter til rådighed, eller når en mistænkt eller tiltalt har givet afkald på retten til oversættelse.

Pligten til at føre protokol er blevet korrekt gennemført i de fleste medlemsstater. I disse medlemsstater er der fastsat en pligt til at protokollere afhøring eller høringer af efterforsknings- eller retsmyndigheder med bistand fra en tolk og anvendelsen af mundtlig oversættelse eller et mundtligt sammendrag af væsentlige dokumenter.

Pligten til at føre protokol over anvendelsen af et afkald på retten til oversættelse er ligeledes hjemlet i de fleste tilfælde. For syv medlemsstater kan pligten til protokollering udledes af generelle bestemmelser om pligten til at udfærdige notater om eller referater af alle foranstaltninger i forbindelse med alle faser af straffesagen. En enkelt medlemsstat fastsætter ikke en specifik pligt til at føre tilstedeværelsen af en tolk eller det forhold, at der er stillet mundtlig oversættelse til rådighed, til protokols.

For så vidt angår kompetencen til at føre protokol er det i forundersøgellesfasen i de fleste medlemsstater undersøgelsesmyndighederne, der er ansvarlige herfor, mens det under selve retssagen er rettens pligt – rettens justitssekretær udfører sædvanligvis denne opgave.

4. Konklusioner

Direktivet blev indført med det formål at muliggøre anvendelsen af en specifik ret til retfærdig rettergang, nemlig mistænkt eller tiltalt ret til tolkning og oversættelse i straffesager og sager angående europæiske arrestordre.

Direktivet har betydelig virkning for mistænkt eller tiltalt beskyttelse i medlemsstaterne, idet det sikrer en mere konsekvent gennemførelse af de rettigheder og garantier, der er fastsat i artikel 47 og 48 i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder og artikel 6 den europæiske menneskerettighedskonvention gennem oprettelse af fælles europæiske minimumsstandards. På denne måde bidrager direktivet til at øge den gensidige tillid mellem medlemsstaterne som fastsat i køreplanen med henblik på at styrke den mistænkt eller tiltalt proceduremæssige rettigheder i straffesager.

Overordnet set har direktivet skabt EU-merværdi ved at øge beskyttelsesniveauet for borgere, der er involveret i straffesager, navnlig i visse medlemsstater, hvor retten til oversættelse og tolkning ikke eksisterede på forhånd.

Direktivets betydning i medlemsstaterne varierer alt efter de nationale strafferetlige systemer. Evalueringen sætter fokus på, at der i nogle medlemsstater fortsat er vanskeligheder i forhold til centrale bestemmelser i direktivet. Det gælder navnlig for kommunikationen mellem den mistænkte eller tiltalte og dennes advokat, oversættelsen af væsentlige dokumenter og udgifterne til tolkning og oversættelse.

Evalueringen viser også, at der i øjeblikket ikke er behov for en revision af direktivet, men at anvendelsen heraf kan forbedres yderligere i praksis. Kommissionen vil fortsat vurdere medlemsstaternes overholdelse af direktivet og vil træffe alle fornødne foranstaltninger for at sikre overholdelsen af dets bestemmelser i hele EU.